

Jyväskylän kaupunki

Äijälän alueen luontoselvitys

Työselostus 27.2.2002

0121-C1965

JYVÄSKYLÄN KAUPUNKI ÄIJÄLÄN ALUEEN LUONTOSELVITYS

1 JOHDANTO

Työn tavoitteena on laatia Jyväskylän kaupungin Äijälän alueelle kaavoitusta palveleva luontoselvitys. Tarkoituksena on selvittää alueen luonnonympäristön perustekijät sekä määritellä luonnon- ja maisema-arvoiltaan edustavimmat, suojelua tarvitsevat alueet ja kohteet sekä esittää suosituksia maankäyttöön. Lähtökohtana on, että kaavassa voidaan huomioida luonnonsuojelun kannalta arvokkaat luontotyypit sekä edistää kasvillisuudeltaan merkittävien alueiden sekä eläimistö- ja kasvistolle tärkeiden alueiden ominaispiirteiden säilymistä kaava-alueella. Nämä tavoitteet on mainittu uudistetussa rakennuslaissa (Asemakaavan laadinta MRL 54 §). Kaavaa laadittaessa on otettava huomioon muun muassa ympäristöhaittojen vähentäminen sekä rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen.

Selvityksen tekivät Suunnittelukeskus Oy:n Kuopion aluetoimistosta biologi, FK Jari Kärkkäinen ja biologi, FM Minna Eskelinen.

2 SELVITYSALUE

Selvitysalue sijaitsee Jyväskylän kaupungissa Jyväsjärven itärannalla, Äijälänjoen ja Rauhalahden välissä. Alueen kokonaispinta-ala on noin 25 ha (mukana vesialuetta). Selvityksen ulkopuolelle jätettiin yksityiset pihat.

3 TYÖN SUORITTAMINEN JA MENETELMÄT

3.1 Työvaiheet

Luonnonympäristön nykytila selvitettiin karttamateriaalin, ilmavalokuvien ja kirjallisuuden perusteella sekä maastokäynnillä. Maastokäynnin yhteydessä tarkennettiin ilmakuvien avulla tehtyä ennakkokuviokarttaa ja jaettiin kuviot biotooppiluokkiin (taulukko 1). Maastotyöt tehtiin 8.10.2001, minkä jälkeen selvitys työstettiin kartoille ja lyhyeksi raportiksi.

Inventoinnin tavoitteena oli saada yleiskuva alueen kasvillisuudesta, eläimistöstä ja maisemasta sekä tunnistaa arvokkaimmat kasvillisuus-, eläimistö- ja maisemakohteet. Kuvioiden kasvillisuustyyppi määritettiin Toivosen ja Leivon (1993) laatiman luokituksen mukaan. Tunnistettavissa olevat putkilokasvit määritettiin. Puuston osalta arvioitiin puulajisuhteet, metsän kehitysvaihe, latvuston kerrok-

sellisuus sekä maa- ja pystylahopuun määrä. Lisäksi arvioitiin kunkin kuvion luonnontilaisuus, kulutuskestävyys ja maiseman arvot.

Taulukko 1. Luontoselvityksessä käytetyt biotooppiluokat.

Biotooppityyppi		
Kaupunkimetsä	Maaliikenne/tie	Taimikko
Kangasmetsä	Pysäköinti/hiekkakenttä	Ranta-alue
Lehtometsä	Maantäyttöalue	Ruopattu ranta
Hylätty puutarha	Pelto	Oja
Rantaluhta	Pelto/kesanto	Muu rakennus
Pientaloalue	Hylätty pelto	

3.2 Arvokkaiden alueiden valintaperusteet

3.2.1 Suojelualueet ja muut valtakunnallisesti arvokkaat kohteet

Suojelualueita ovat perustetut suojelualueet, luonnonmuistomerkit, sekä valtakunnallisten suojeluohjelmien ja Natura 2000 –verkoston alueet.

Muihin valtakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin kuuluvat seutukaavan suojelualuevaraukset, arvokkaat kallioalueet, pienvedet, perinnemaisemat, kulttuurimaisemat sekä tärkeät lintuvesialueet (IBA- ja FINIBA-alueet).

3.2.2 Luonnonsuojelulain ja metsälain suojeltavat luontotyypit

Luonnonsuojelulaki (20.12.1996/1096) määrittelee yhdeksän suojeltavaa luontotyyppiä, joiden ominaispiirteet on kuvattu luonnonsuojeluasetuksessa (14.2.1997/160). Näihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteet vaarantuvat. Nämä kohteet ovat yleensä hyvin pienialaisia. Luontotyypin suojelu tulee voimaan kun alueellinen ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt suojeltuun luontotyyppiin kuuluvan alueen rajat (LsL 30§).

Luonnonsuojelulain suojeltavat luontotyypit (LsL 29§):

1. luontaisesti syntyneet, merkittävilta osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt
2. pähkinäpensaslehdot
3. tervaleppäkorvet
4. luonnontilaiset hiekkarannat
5. merenrantaniityt
6. puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit
7. katajakedot, lehdesniityt
8. avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät

Metsälaissa (12.12.1996/1093) on säädetty velvoite säilyttää metsien hoidossa ja käytössä metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät elinympäristöt (MeL 10§). Nämä elinympäristöt ovat yleensä pienialaisia. Niitä ei saa hävittää metsänkäytöllä ja niitä koskevat hoito- ja käyttötoimenpiteet tulee tehdä elinympäristöjen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla. Metsäasetuksessa

(20.12.1996/1200) on kuvattu erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteet tarkemmin. Lain noudattamista valvoo Metsäkeskus.

Metsälain (MeL 10 §) erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat:

1. lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt
2. ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuolella sijaitsevat letot
3. rehevät lehtolaikut
4. pienet kangasmetsäsaarekkeet ojjittamattomilla soilla
5. rotkot ja kurut
6. jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät
7. karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat

3.2.3 Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat alueet

Muita huomioitavia arvokkaita luontokohteita ovat:

1. Geologisesti arvokkaat muodostumat
2. Arvokkaat vesialueet
3. Perinnemaisemien luontotyytit
4. Erityisesti suojeltavien lajien esiintymät
5. Muiden uhanalaisten lajien esiintymät
6. Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien esiintymät
7. Vesilain 1 luvun 15a ja 17a §:ssa mainitut luontotyytit
8. Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet, kuten vanhat metsät

Kohteiden arvotuskriteereinä käytettiin kohteen, edustavuutta¹, luonnontilaisuutta, harvinaisuutta ja uhanalaisuutta, luonnon monimuotoisuutta lajitasolla sekä millainen toiminnallinen merkitys kohteella on lajistolle. Alueen arvoa nostaa alueen toimiminen eläimistön lisääntymis- tai ravinnonhankinta-alueena. Mitä harvinaisemmista ja uhanalaisemmista lajeista on kyse sitä arvokkaampi alue on.

Metsien luonnontilaisuutta on arvoitu Etelä-Suomen vanhojen metsien inventointiohjeita noudattaen. Tällöin on huomioitu metsän metsähoidollinen tila, lahoppuutus ja lahoppuun määrä sekä elävän puuston rakenne ja puulajisuhteet.

3.3 Aineisto

Työn kannalta keskeisimmät lähteet olivat:

- Maaperäkartta 1:100 000, lehti 3212 Jyväskylä
- Suomen kartasto (1990), Geologia, vihko 123-126
- Kohteet, joilla erityisiä luonnonarvoja /harvinaisia lajeja: Heikki Sihvonon, Jyväskylän kaupungin ympäristönsuojelusihteeri

¹ Edustavuudella tarkoitetaan alueen tai kohteen kykyä kuvastaa tietyn luontotyypin tai -ilmiön erikoispiirteitä ja alue edustaa eliömaantieteellistä luontoa parhaimmillaan. Alueen arvoa nostaa jos alueella esiintyy tai on harvinainen ja/tai uhanalainen laji tai biotooppi.

3.4 Uhanalaisuusluokitus

Uhanalaisuusluokitus pohjautuu uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmän esitykseen (Rassi ym. 2001), joka on laadittu IUCN:n uusien uhanalaisuusluokkien ja kriteerien mukaisesti. Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) lajit. Silmälläpidettävät (NT) lajit eivät ole uhanalaisia lajeja. Lajien alueellinen uhanalaisuus on uuden uhanalaisuusluokituksen mukainen (alueellinen uhanalaistarkastelu 1999), jossa aluejakona käytetään metsäkasvillisuusvyöhykkeitä osa-alueineen. Lajit jaetaan kahteen luokkaan, alueellisesti hävinneet (RE) ja alueellisesti uhanalaiset (RT).

Uhanalaisiksi lajeiksi on lisäksi huomioitu ne lajit, jotka on mainittu luonnonsuojeluasetuksessa (LsA 21§), vaikka laji ei ole mukana uudessa uhanalaisten lajien listassa.

4 LUONNON JA MAISEMAN YLEISPIIRTEET

4.1 Kallioperä, maaperä ja pinnanmuodot

Kallioperä on granodioriittia ja kvartsidioriittia. Maaperä on lajittunutta ja hienorakeista silttiä, joka on syntynyt meri- ja järvikerrostumina. Rantaluhdille on tyypillistä pintavesien pysyvä vaikutus. Näillä alueilla kivennäismaata peittää vaihtelevan paksuinen, pääosin ohut, turvekerros.

Selvitysalue on pinnanmuodoiltaan tasaista. Länsiosa on pääosin alavaa ja ranta-alue tulvavaikutteista. Loivia rinteitä on selvitysalueen eteleosassa. Tasaisuus johtuu siitä, että alue on ollut jääkauden jälkeen pitkään veden alla (subakvaattinen alue). Nykyinen Jyväsjärvi on ollut osana suurta jäätikkölahtea sekä Muinais-Päijännettä, jonka pinta oli korkeimmillaan 6000 vuotta sitten.

4.2 Maisemakuva

Maisemaltaan alue voidaan jakaa kolmeen osaan. 1) Jyväsjärvi ja rantaluhta. Luonnontilainen ruovikko- ja pajuluhta on Äijälän rantamaisemalle tyypillinen. 2) Lehtipuuvaltainen kangasmetsä. Pajuluhta muuttuu vähitellen kangasmetsäksi, jonka puusto on pääosin varttunutta koivikkoa. Tiheän pajukon välistä näkyy paikoin järvimaisemaa. 3) Kulttuurimaisemalle tyypillisiä ovat viljellyt ja hylätyt pellot, taimikot ja vanhat pihat. Ruopattu ranta selvitysalueen pohjoisosassa rikkoo luonnontilaisen, pehmeärajan rantamaiseman.

Kuva 1. Ruopattua rantaa Rauhalahdessa Jyväsjärven rannalla.

4.3 Vesiolosuhteet

Suomen ympäristökeskuksen tekemän vesistöjen käyttökelpoisuusluokituksessa Jyväsjärvi on laadultaan tyydyttävä (www.vyh.fi/tila/ksu/vesi/laatu/jklmlk.htm). Järven lähiympäristö on voimakkaasti rakennettu ja järvi sijaitsee kaupunkialueen tuntumassa.

4.4 Kasvillisuus ja kasvisto

Metsät ovat pääosin varttunutta lehtomaista lehtisekametsää, jossa on paikoin reheviä lehtolaikkuja. Puuston valtalaji on rauduskoivu, seassa kasvaa raitaa, harmaaleppää, suuria mäntyjä sekä paikoin tervaleppää. Alikasvoksena on koivua, pihlajaa, harmaaleppää, raitaa ja tuomea. Pensaskerroksen muodostavat lehtipuiden taimet, punaherukka, korpipaatsama sekä rehevämmillä paikoilla koiranheisi. Kenttäkerroksen tyypillisiä lajeja käenkaali, lillukka, metsämansikka, nurmilauha, metsäkastikka, karhunputki ja metsäalvejuuri. Paikoin vadelma muodostaa yhtenäisiä kasvustoja. Lehtolaikuissa kasvaa harmaaleppää, pihlajaa, raitaa, punaherukkaa ja vadelmaa. Metsien reuna-alueet ovat kaupunkimetsää, joille on tyypillistä aluskasvillisuuden heinäisyys ja kulttuurivaikutteisten lajien runsaus.

Lehtometsä on kivikkoinen, lehtipuuvaltainen ja pensastoinen tuore lehto. Varttuneen puuston vallitsevan latvuserroksen muodostavat pihlaja ja tuomi. Yksitään kasvaa vaahteraa, harmaaleppää, koivua ja kuusta. Pensaskerroksessa kasvavat lehtopensaista punaherukka, terttuselja ja koiranheisi. Kivikkoisuuden vuoksi

kenttäkerros on niukka, tyypillisiä lajeja ovat käenkaali, vadelma, rönsyleinikki ja metsäalvejuuri.

Rantaluhdat jakautuvat ruokoluhtaan, sara- ja ruoholuhtaan sekä pajuluhtaan. Rantakasvillisuuden uloin vyöhyke on ruokoluhtaa, jossa valtalajina on järviruoko. Rantaa kohden alue vaihtuu vähitellen sara- ja ruoholuhdaksi, jonka valtalajeina ovat sarat ja kastikat. Paikoin on pienialaisia, avoimia vesialueita, joiden reunoilla kasvaa leveälehtiosmankäämiä. Pajuluhdassa vallitsevana kasvaa kiiltopaju. Harvakseltaan kasvaa hieskoivua ja raitaa. Kenttäkerroksessa vallitsevat kastikat. Tyypillisiä lajeja ovat kurjenjalka, nokkonen, rönsyleinikki ja metsäalvejuuri.

Kuva 2. Ruokoluhtaa selvitysalueen eteläosassa.

4.5 Eläimistö

Maastokäynnin ajankohdasta ja sateisesta säästä johtuen lintuhavaintoja ei tehty. Rantaniitty-, ruovikko- ja lehtimetsäbiotooppi tarjoavat sopivan elinympäristön monimuotoiselle linnustolle. Ranta-alueen lehtimetsissä (kuviot 17 ja 18) elää lahpuuta pesäpuiksi ja ravinnon hankintaan tarvitseva pikkutikka. Ruovikot ovat viiksitalin elinympäristöä. Lisäksi rantaluhtien pienialaiset, avoimet vesialueet ovat vesilinnuille tärkeitä ravinnonhankinta-, suoja- ja pesimäpaikkoina.

Jyväsjärvi on linnustollisesti arvokas kohde, joka on levähtävien lokkilintujen suosima vesialue. Järvellä tavataan muuttoaikana useita satoja narulokkeja, selkälokkeja ja harmaalokkeja. Lisäksi Jyväsjärvellä käy saalistamassa kalasääski.

4.6 Luonto- ja lintudirektiivilajit sekä uhanalaiset lajit

4.6.1 Luonto- ja lintudirektiivilajit

Kalasääski (*Pandion haliaetus*)

Kalasääski pesii harvalukuisena koko Suomessa rauhallisilla metsä- ja suoalueilla, monesti kilometrien päässä saalistusvesiltä. Vain pieni osa pareista pesii rannoilla ja pikkusaarissa. Pesäpaikan valinnan ratkaisevat paikan rauhallisuus, sopivan pesäpuun löytyminen ja vesistöjen läheisyys. Sääksikannan vähenemisen syitä ovat olleet vaino, ympäristömyrkyt ja sopivien pesäpuiden puute. Kalasääski käy saalistamassa Jyväsjärvellä.

Selkälökki (*Larus fuscus*)

Selkälökki on tyypillinen karujen järvien selkävesilintu. Laji pesii luodoilla ja kareilla, sisävesillä myös pienten puustoisten saarten rantavyöhykkeellä ja kallioidissa niemissä. Laji voi pesiä sekayhdyskunnissa mm. harmaalokin, naurulokin, kalalokin sekä kalatiiran kanssa. Pesimättömät tai pesinnässään epäonnistuneet kierteelijät ovat yleisiä.

4.6.2 Valtakunnallisesti uhanalaiset lajit

Vaarantuneet (VU)

Naurulokki (*Larus ridibundus*)

Naurulokki pesii tyypillisimmin yhdyskuntina rehevien lintujärvien ja –lahtien ruovikoissa ja rantaluhdissa. Lajin kanta on alkanut vähetä 1970-80 -luvulta lähtien. Taantumisen syynä voivat olla mm. minkin ja harmaalokin runsastuminen sekä ravinnonsaantia heikentänyt tehomaatalous.

Selkälökki (*Larus fuscus*)

Katso 4.6.1. Luonto- ja lintudirektiivilajit

Pikkutikka (*Dendrocopos minor*)

Laji viihtyy viljelysten, asutuksen ja vesistöjen pilkkomissa lehtimetsissä, joissa on runsaasti lahoja lehtipuita. Viime vuosikymmeninä laji on vähentynyt selvästi koko Suomessa. Syynä on mm. pesäpuuna sekä ravinnon hankinnassa tärkeiden lahojen ja kuolevien lehtipuiden väheneminen metsissä sekä lehtimetsien kuu-
settuminen.

Äijälän alueen rantametsän lehtimetsäbiotooppi on pikkutikan elinympäristöä.

4.6.3 Silmälläpidettävät lajit (NT)

Kalasääski (*Pandion haliaetus*)

Ks. 4.6.1. Luonto- ja lintudirektiivilajit

Laji on luokiteltu uhanalaiseksi luonnonsuojeluasetuksessa (LsA 21§)

Viiksitimali (*Panurus biarmicus*)

Viiksitimali pesii laajoissa ruovikoissa. Pohjoisimmat säännölliset pesimäpaikat ovat Virossa ja Etelä-Ruotsissa. Laji on runsastunut ja levittäytynyt pohjoisemmaksi viime vuosikymmeninä. Sisämaahan leviämistä rajoittavat talvipakkaset.

5 LUONNONSUOJELUN KANNALTA ARVOKKAAT ALUEET

5.1 Suojelualueet

Alueella ei ole valtakunnallisiin suojeluohjelmiin kuuluvia kohteita

5.2 Muut valtakunnallisesti arvokkaat kohteet

Jyväsjärvi (FINIBA 610095)

Suomen tärkeä lintuvesialue. Jyväsjärvi on pienehkö, levähtävien loppilintujen suosima vesialue Jyväskylän kaupungin alueella. Järveltä tavattavia kriteerilajeja ovat naurulokki (2000-8000 yks.), selkälokki (200-500) ja harmaalokki (1200-1500).

5.3 Mahdolliset luonnonsuojelu- ja metsälain mukaiset kohteet

Rantaluhta

Pinta-ala: avoin luhta 2,2 ha; pajuluhta 0,9 ha

Rantakasvillisuuden uloin vyöhyke on avointa ruokoluhtaa, jossa valtalajina on järviruoko. Rantaa kohden alue vaihtuu sara- ja ruoholuhdaksi, jolloin lajimäärä lisääntyy ja pohjakerros kehittyy. Valtalajeina ovat sarat ja kastikat, paikoin on yhtenäisiä järviruokokasvustoja. Luhdassa on myös pienialaisia, avoimia vesialueita, jotka ovat vesilinnuille tärkeitä ravinnonhankinta-, suoja- ja pesimäpaikkoina. Kuviolta itään pajujen määrä lisääntyy vähitellen ja alue muuttuu pajuluhdaksi, jossa vallitsevana kasvaa kiiltopajua. Reuna-alueella on raitaa. Pajukko on tiheää ja lahoppuuta on runsaasti. Kenttäkerros on heinäinen. Lajistoon kuuluvat mm. nokkonen, maitohorsma, rönsyleinikki ja korpikastikka.

Rantaluhdat ovat metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä.

5.4 Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat alueet

Rinnelehto

Pinta-ala: 0,45 ha

Lehtometsä kivikkoisessa rinteessä. Varttuneen puuston muodostavat pihlaja ja tuomi. Yksittäin kasvaa vaahteraa, harmaaleppää, koivua ja kuusta. Alikasvoksen muodostavat tuomi ja vaahtera. Lahopuuna on kohtalaisesti tuomea, pihlajaa ja harmaaleppää. Pensaskerroksessa kasvavat punaherukka, terttuselja ja koiranheisi. Alueelle tyypillisiä ovat sammaloituneet kivet ja tiheet pensastot. Kivikkoisuuden vuoksi kenttäkerros on niukka, tyypillisiä lajeja ovat käenkaali, vadelma, rönsyleinikki ja metsäalvejuuri. Rehevä, lehtipuuvaltainen alue on myös linnuston kannalta tärkeä.

Äijälän lehtisekametsä

Pinta-ala: 1,21 ha

Selvitysalueen ranta-alueen lehtipuukankaat muodostavat metsäluonnon arvokkaan kokonaisuuden (liitteet 2 ja 4). Lehtomaisessa, koivuvaltaisessa lehtisekametsässä on paikoin reheviä lehtolaikkuja. Alue on heinäinen, pensastoinen ja melko valoisa. Pohjoisosan puuston vallitsevan latvuserroksen muodostaa koivu. Seassa kasvaa yksittäisiä suuria mäntyjä, raitaa ja harmaaleppää. Alikasvoksena on koivua, pihlajaa, harmaaleppää ja raitaa. Pensaskerroksessa kasvaa lehtipuiden taimia, punaherukkaa sekä korpipaatsamaa. Kenttäkerroksen tyypillisiä lajeja ovat nurmilauha, käenkaali, kastikat, karhunputki, rönsyleinikki, vadelma ja metsäalvejuuri. Paikoin vadelma muodostaa laajempia yhtenäisiä kasvustoja. Tyypillisiä alueella ovat rehevät lehtolaikut, joissa kasvaa harmaaleppää, pihlajaa, raitaa, punaherukkaa ja vadelmaa. Lahopuuta on koko alueella melko runsaasti tuoreena, pitkälle lahonneena ja lähes maatuneena. Maa- ja pystytuuna on harmaaleppää, raitaa, koivua, pihlajaa ja haapaa.

Alueen eteläosassa pääpuulajina on rauduskoivu. Vallitsevassa latvuserroksessa kasvaa lisäksi tervaleppää ja harmaaleppää. Alikasvoksen muodostavat tuomi, harmaaleppä ja raita. Pensaskerroksessa on pihlajaa, raitaa, koiranheittä ja punaherukkaa. Kenttäkerroksen tyypillisiä lajeja ovat käenkaali, metsämansikka, rönsyleinikki, nurmilauha, vadelma, mesiangervo, karhunputki ja ojakellukka.

6 SUOSITUKSET

Rakentamisen ulkopuolelle tulisi jättää selvitysalueen länsiosasta rantaluhdat (kuviot 1 ja 3-9), niihin liittyvät lehtomaiset lehtipuukankaat (17 ja 18) sekä kivikkoiset lehtorinteet (kuviot 19 ja 20) (liite 4). Kuviot muodostavat luontotyypeiltään ja kasvillisuudeltaan monimuotoisen kokonaisuuden, joka on myös linnuston kannalta tärkeä alue. Alue ehdotetaan merkittäväksi kaavaan VL. Liik-kumista kannattaa ohjata kuvioiden 17 ja 18 itäreunaa kulkevan polun suuntaisesti, jonne mahdolliset kevyenliikenteen rakenteet tulisi sijoittaa. Tällöin alueen linnustolle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa.

Tienlaitametsät muodostavat suojavyöhykkeen asutuksen ja liikenneympäristön välissä melu- ja näkösuojana. Puuston valmentamiseksi rakennusvaihetta varten säästöpuiksi kannattaa jättää mäntyä sekä keski-ikäisiä lehtipuita. Kuusi kestää myrskyä ja valon lisääntymistä huonommin. Niitä voidaan jättää suurempina ryhminä, jolloin ne tukevat toisiaan. Äijälän alueella säästettäviä maisemapuita ovat Rauhaniementien pohjoispäässä kasvavat suuret vaahterat ja koivut. Taimikkoalueita ja peltolohkoja rajaavia valmiita puurivejä ja –ryhmiä kannattaa myös hyödyntää.

Alueiden toipumiskyky riippuu kasvillisuustyypistä. Peltoalueiden ja lehtomais-ten kankaiden kulutuskestävyys on hyvä. Kulutuskestävyydeltään heikoimpia alueita ovat rantaluhdat, lehtometsät sekä kivikkoiset rinteet. Kuvioiden kulutuskestävyys on arvioitu kuviokuvausten yhteydessä (liite 1).

LIITTEET

- Liite 1 Äijälän kuviokuvaukset
- Liite 2 Biotooppityypit
- Liite 3 Metsän kehitysvaihe
- Liite 4 Arvokkaat luontokohteet

1	JOHDANTO.....	1
2	SELVITYSALUE.....	1
3	TYÖN SUORITTAMINEN JA MENETELMÄT	1
3.1	Työvaiheet.....	1
3.2	Arvokkaiden alueiden valintaperusteet	2
3.2.1	Suojelualueet ja muut valtakunnallisesti arvokkaat kohteet	2
3.2.2	Luonnonsuojelulain ja metsälain suojeltavat luontotyypit	2
3.2.3	Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat alueet.....	3
3.3	Aineisto	3
3.4	Uhanalaisuusluokitus	4
4	LUONNON JA MAISEMAN YLEISPIIRTEET.....	4
4.1	Kallioperä, maaperä ja pinnanmuodot	4
4.2	Maisemakuva	4
4.3	Vesiolosuhteet	5
4.4	Kasvillisuus ja kasvisto	5
4.5	Eläimistö	6
4.6	Luonto- ja lintudirektiivilajit sekä uhanalaiset lajit	7
4.6.1	Luonto- ja lintudirektiivilajit	7
4.6.2	Valtakunnallisesti uhanalaiset lajit	7
4.6.3	Silmälläpidettävät lajit (NT)	8
5	LUONNONSUOJELUN KANNALTA ARVOKKAAT ALUEET	8
5.1	Suojelualueet	8
5.2	Muut valtakunnallisesti arvokkaat kohteet	8
5.3	Mahdolliset luonnonsuojelu- ja metsälain mukaiset kohteet.....	8
5.4	Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat alueet	9
6	SUOSITUKSET	9
	LIITTEET	10

ÄIJÄLÄN ALUEEN KUVIOKUVAUKSET**1**

Pinta-ala: 0,27 ha

Rantaluhta. Rantakasvillisuuden uloin vyöhyke on ruokoluhtaa, jossa valtalajina on järviruoko. Rantaa kohden alue vaihettuu vähitellen sara- ja ruoholuhdaksi, jolloin lajimäärä lisääntyy ja pohjakerros kehittyy.

2

Pinta-ala: 0,38 ha

Rantaluhta. Ruoppaukselta säästetty järviruokovaltainen ruokoluhta.

3

Pinta-ala: 0,75 ha

Sara- ja ruoholuhdan valtalajeina ovat sarat ja kastikat. Luhdassa on paikoin pienialaisia, avoimia vesialueita, joiden reunoilla kasvaa leveälehtiosmankäämiä. Nämä osat ovat vesilinnuille tärkeitä ravinnonhankinta-, suoja ja pesimäpaikkoina. Kuvion itäreunalla pajujen määrä lisääntyy vähitellen.

4

Pinta-ala: 0,15 ha

Rantaluhta. Rantakasvillisuuden uloin vyöhyke on ruokoluhtaa, jossa vallitsevana kasvaa järviruoko. Rantaa kohden alue muuttuu sara- ja ruoholuhdaksi.

5

Pinta-ala: 0,21 ha

Pajuluhtaa, jossa vallitsevana kasvaa kiiltopajua. Reuna-alueella on järeitä raitoja. Kenttäkerros on heinäinen ja lajimäärä vähäinen, mm. nokkonen, maitohorsma, rönsyleinikki ja korpikastikka. Metsäalueeseen rajoittuvilla kohdin mesiangervo runsastuu. Kulutuskestävyys on heikko.

6

Pinta-ala: 0,03 ha

Suhteellisen avoin, reunoilta pensastoinen rantaluhta. Kenttäkerroksessa kasvaa niukasti mm. maitohorsmaa. Kulutuskestävyys on heikko.

27.2.2002

7

Pinta-ala: 0,17 ha

Oja on pääasiassa kuivillaan, mutta muuttuu rantaa kohden vetiseksi hetteiköksi. Pengerryksellä kasvaa vadelmaa. Ojan ja taimikkoalueen välissä on istutettu järeiden kuusien puurivi.

8

Pinta-ala: 0,98 ha

Leveydeltään 20-60 m, avoin rantaluhtavyöhyke. Uloin vyöhyke on ruokoluhtaa, jossa järviruoko muodostaa yhtenäisiä kasvustoja. Rantaa kohden alue muuttuu sara- ja ruoholuhdaksi, jonka uloimmalla reunalla kasvaa leveälehtiosmankkäämiä. Sara- ja ruoholuhtan valtalajeina ovat sarat ja kastikat. Luhdassa on paikoin pienialaisia, avoimia vesialueita, jotka ovat vesilinnuille tärkeitä ravinnonhankinta-, suoja- ja pesimäpaikkoina.

9

Pinta-ala: 0,44 ha

Pajuluhdassa vallitsevat puumaiset kiiltopajut, joiden seassa kasvaa yksittäin hieskoivua ja raitaa. Rantaviivassa pajukko on tiheää ja vaikeakulkuista. Tulva-vaikutteisella kuviolla on runsaasti lahoppuuta. Maapuuna on koivua, raitaa ja pajuja. Kenttäkerroksen tyypillisiä lajeja ovat korpikastikka, kurjenjalka, rönsyleinikki, huopaohdake sekä metsäalvejuuri. Kulutuskestävyys on heikko.

10

Pinta-ala: 0,17 ha

Ruopattu ranta laiturista pohjoiseen. Rannasta on ruopattu sara- ja ruoholuhta sekä pajuluhtaa. Ruoppausmassa on tasoitettu rantaviivaan. Ruopattun alueen eteen on jätetty järviruokovyöhyke. Alueen luonnontilaisuus on heikentynyt merkittävästi. Kulutuskestävyys on heikko.

11

Pinta-ala: 0,69 ha

Avoin, savinen rantamaa. Alue on tasoitettu puuston kaatamisen jälkeen. Rannan tuntumaan on jätetty muutaman koivun puuryhmiä. Kulutuskestävyys on hyvä.

12

Pinta-ala: 0,34 ha

Pensastoinen, lehtomainen lehtisekametsä. Valtapuuna on rauduskoivu. Vanhimmat koivut ovat osin lahonneita. Alikasvoksen muodostavat haapa, harmaaleppä ja raita. Maa- ja pystylahoppuuna on niukasti järeää koivua. Pensaskerrossa kasvaa haavan, harmaalepän, raidan ja pihlajan taimia sekä punaherukkaa ja korpipaatsamaa. Monilajisen kenttäkerroksen valtalajeja ovat käenkaali, lil-lukka ja korpikastikka. Muuta lajistoa ovat mesiangervo, vadelma, ojakellukka, nokkonen, koiranputki, karhunputki, nurmilauha, metsälauha ja metsäalvejuuri.

Kuvion eteläosa on loivahkoa, kivikkoista rinnettä. Kumpareen puusto on harvempaa ja pensaskerros niukempaa kuin rinteiden alaosassa. Kenttäkerroksen tyypillisiä lajeja ovat metsäkastikka, mustikka, puolukka, käenkaali, lillukka ja metsäkurjenpolvi. Pysäköintikenttää ympäröivä alue roskainen. Kulutuskestävyys on kohtalainen.

13

Pinta-ala: 0,09 ha

Pysäköintikenttää /hiekkakenttää. Kuviolta lähtee polku laiturille.

14

Pinta-ala: 0,27 ha

Vanha puutarha /piha. Kuviolla on jäljellä rakennuksen kivijalka. Itäreunassa, Rauhaniementien varressa on vanhoja, järeitä vaahteroita ja koivuja. Puutarha on pensoittunut. Kuviolla kasvaa muutamien suurempien pihakoivujen ja pihlajien lisäksi nuorta haapaa, raitaa ja pihlajaa. Vanhimmat pihlajat ovat alkaneet lahota. Villiintyneessä pensastossa kasvavat punaherukka, taikinamarja, ruusu, sireeni, terttuselja ja koiranheisi. Vadelma muodostaa laajoja, yhtenäisiä kasvustoja. Kulutuskestävyys on hyvä.

15

Pinta-ala: 0,21 ha

Kuvio on pienipiirteisesti vaihtelevaa, tulvavaikutteista luhtakasvillisuutta. Pääosa alueesta on pajuluhtaa, jossa kiiltopajut muodostavat paikoin puumaisia runkoja. Kuviolla kasvaa lisäksi suuria raitoja ja yksittäisiä koivuja sekä korpipaatsamaa. Kuvion eteläosassa pajukko tihenee ja pajua on runsaasti lahoppuuna. Kenttäkerroksen valtalajina on korpikastikka. Muita lajeja ovat mm. metsäälvejuuri, isotalvikki ja rönssyleinikki. Kulutuskestävyys on kohtalainen.

16

Pinta-ala: 0,31 ha

Entistä pihaa ympäröivä heinäinen, kulttuurivaikutteinen koivikko. Valtapuuna on rauduskoivu, vanhimmat yksilöt ovat alkaneet lahota. Pensaskerroksessa on haavan ja pihlajan taimia. Kenttäkerroksen tyypillisiä lajeja ovat nurmilauha, nuokkuhelmikkä, metsäkurjenpolvi, huopaohdake, karhunputki, koiranputki, lillukka, metsämansikka ja nurmitädyke. Kuvion kaakkoisosassa on kostea painanne, jossa kasvaa mm. mesiangervoa, korpikaislaa, keltakurjenmiekkää ja nokkosta. Painannetta reunustavat harmaalepät. Kulutuskestävyys on hyvä.

17

Pinta-ala: 1,21 ha

Lehtomainen, koivuvaltainen lehtisekametsä, jossa on paikoin rehevämpiä lehtolaikkuja. Kuvio on heinäinen, pensastoinen ja valoisa. Taimikkoalueeseen rajoittuvassa itäreunassa on istutettu kuusirivi. Lahoppuuta on kohtalaisesti tuoree-

27.2.2002

na, pitkälle lahonneena ja lähes maatuneena. Maa- ja pystyvuuna on harmaaleppää, raitaa, koivua, pihlajaa ja haapaa. Kulutuskestävyys on hyvä.

Kuvion pohjoisosan puuston vallitsevan latvuskerroksen muodostaa koivu. Seasaa kasvaa yksittäisiä suuria mäntyjä, raitaa ja harmaaleppää. Alikasvoksessa on koivua, pihlajaa, harmaaleppää ja raitaa. Pensaskerroksessa kasvaa lehtipuiden taimia, punaherukkaa sekä korpipaatsamaa. Kenttäkerroksen tyypillisiä lajeja ovat nurmilauha, käenkaali, kastikat, kevätpiippo, karhunputki, rönsyleinikki, vadelma ja metsäalvejuuri.

Kuvion eteläosan puusto on varttunutta koivua ja raitaa. Tyypillisiä ovat rehevät lehtolaikut. Kenttäkerroksen tyypillisiä lajeja ovat korpikastikka ja karhunputki. Paikoin vadelma muodostaa laajahkoja yhtenäisiä kasvustoja. Lehtolaikuissa kasvaa mm. harmaaleppää, pihlajaa, raitaa, punaherukkaa ja vadelmaa.

18

Pinta-ala: 0,69 ha

Lehtomaisen lehtisekametsän varttuneen puuston pääpuulajina on rauduskoivu. Vallitsevassa latvuskerroksessa kasvaa lisäksi yksittäin tervaleppää ja harmaaleppää. Alikasvoksen muodostavat tuomi, harmaaleppä ja raita. Lahopuuna on vähän koivua, tervaleppää ja harmaaleppää. Pesaskerroksessa kasvavat pihlaja, raita, koiranheisi, punaherukka ja mustaherukka. Kenttäkerroksen tyypillisiä lajeja ovat käenkaali, metsämansikka, rönsyleinikki, nurmilauha, vadelma, mesiangervo, karhunputki ja ojakellukka. Kulutuskestävyys on hyvä.

19

Pinta-ala: 0,14 ha

Erittäin kivikkoinen rinne on harvapuustoista lehtisekametsää. Puusto on nuorta harmaaleppää ja raitaa. Vadelma muodostaa tiheitä kasvustoja. Tyypillisiä lajeja ovat lisäksi rönsyleinikki ja pelto-ohdake. Kuviolle on tuotu roskaa, puutarhajätteitä ja lähiympäristöstä raivattuja kiviä. Kulutuskestävyys on heikko.

20

Pinta-ala: 0,45 ha

Lehtometsä kivikkoisessa rinteessä. Varttuneen puuston vallitsevan latvuskerroksen muodostavat pihlaja ja tuomi. Yksittäin kasvaa vaahteraa, harmaaleppää, koivua ja kuusta. Alikasvoksen muodostavat tuomi ja vaahtera. Lahopuuna on tuomea, pihlajaa ja harmaaleppää kohtalaisesti. Pensaskerroksessa kasvavat punaherukka, terttuselja ja koiranheisi. Alueelle tyypillisiä ovat sammaloituneet kivet ja tiheet pensastot. Kivikkoisuuden vuoksi kenttäkerros on niukka, tyypillisiä lajeja ovat käenkaali, vadelma, rönsyleinikki ja metsäalvejuuri. Kulutuskestävyys on erittäin heikko. Alueella lienee linnustollista merkitystä.

21

Pinta-ala: 0,04 ha

Muu rakennus

27.2.2002

22

Pinta-ala: 0,24 ha

Talolle tulevaa pihatietä reunustava puusto sekä pientä rakennusta ympäröivä metsikkö. Kuvio on valoisa ja heinäinen. Kulutuskestävyys on hyvä.

23

Pinta-ala: 0,25 ha

Asumaton puutalo piharakennuksineen.

24

Pinta-ala: 0,09 ha

Tiheä harmaaleppämetsikkö talon eteläpuolella on umpeenkasvanutta peltoa. Harmaaleppä muodostaa sekä vallitsevan latvuskerroksen, tiheän alikasvoksen että pensaskerroksen, jossa kasvaa lisäksi punaherukkaa. Kenttäkerroksen lajeja ovat rönsyleinikki, karhunputki ja metsäalvejuuri. Kulutuskestävyys on hyvä.

25

Pinta-ala: 0,14 ha

Hylätty, metsittyvä pelto Äijälänjoen varressa. Kuviolle on levittäytynyt harmaaleppää ja koivua reunoilta käsin. Pajut kasvavat tiiviinä pensastoina. Alueen kasvillisuudessa vallitsevat heinät ja suuret ruohot. Tyypillisiä lajeja ovat ruokohelpi, nurmilauha, sarat, mesiangervo, nokkonen, karhunputki ja koiranputki. Äijälänjoen rannassa on vanha venepaikka. Kulutuskestävyys on hyvä.

26

Pinta-ala: 0,11 ha

Äijälänjoen rantavyöhykkeessä kasvaa mm. saroja ja järviruokoa.

27

Pinta-ala: 0,91 ha

Taimikkoalue. Alueella kasvatetaan puiden ja pensaiden taimia kaupungin tarpeeseen. Alueelle on perustettu koealoja. Kulutuskestävyys on hyvä.

28

Pinta-ala: 3,24 ha

Taimikkoalue. Alueella kasvatetaan puiden ja pensaiden taimia kaupungin tarpeeseen. Kulutuskestävyys on hyvä.

29

Pinta-ala: 0,51 ha

Maantäyttöalue, johon kootaan kaupungin taimikkoalueilta tuleva puutarhajäte. Kulutuskestävyys on hyvä.

30

Pinta-ala: 0,18 ha

Viljelemätön kesantoalue peltoalueen pohjoisosassa pellon ja rannan välissä. Kulutuskestävyys on hyvä.

31

Pinta-ala: 6,31 ha

Peltoalue. Peltolohkoja erottavat puurivit. Kulutuskestävyys on hyvä.

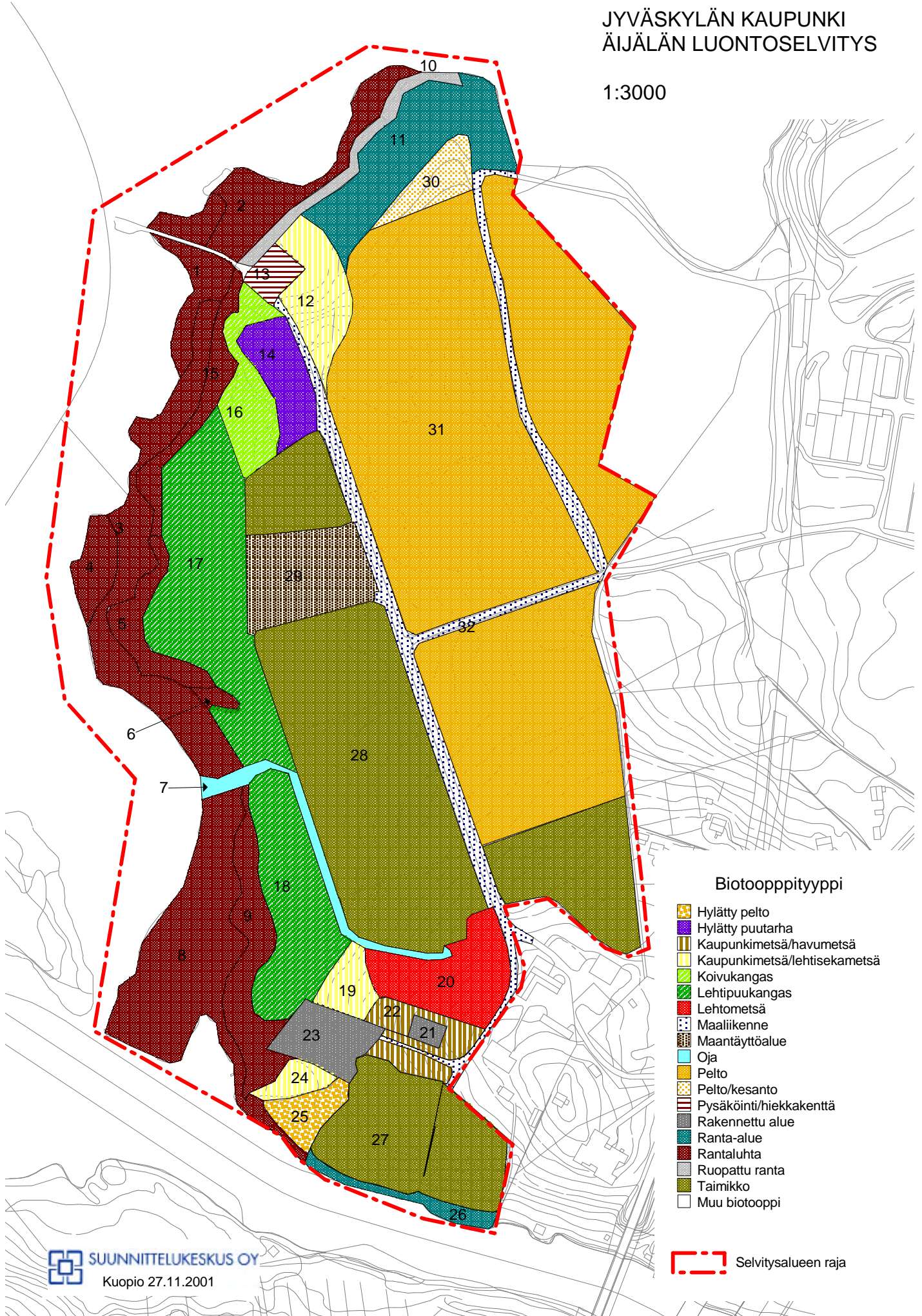
32

Pinta-ala: 0,82 ha

Rauhaniementie kulkee alueen halki Rauhalahden rantaan. Alueella risteilee lisäksi pelloille meneviä pienempiä teitä.

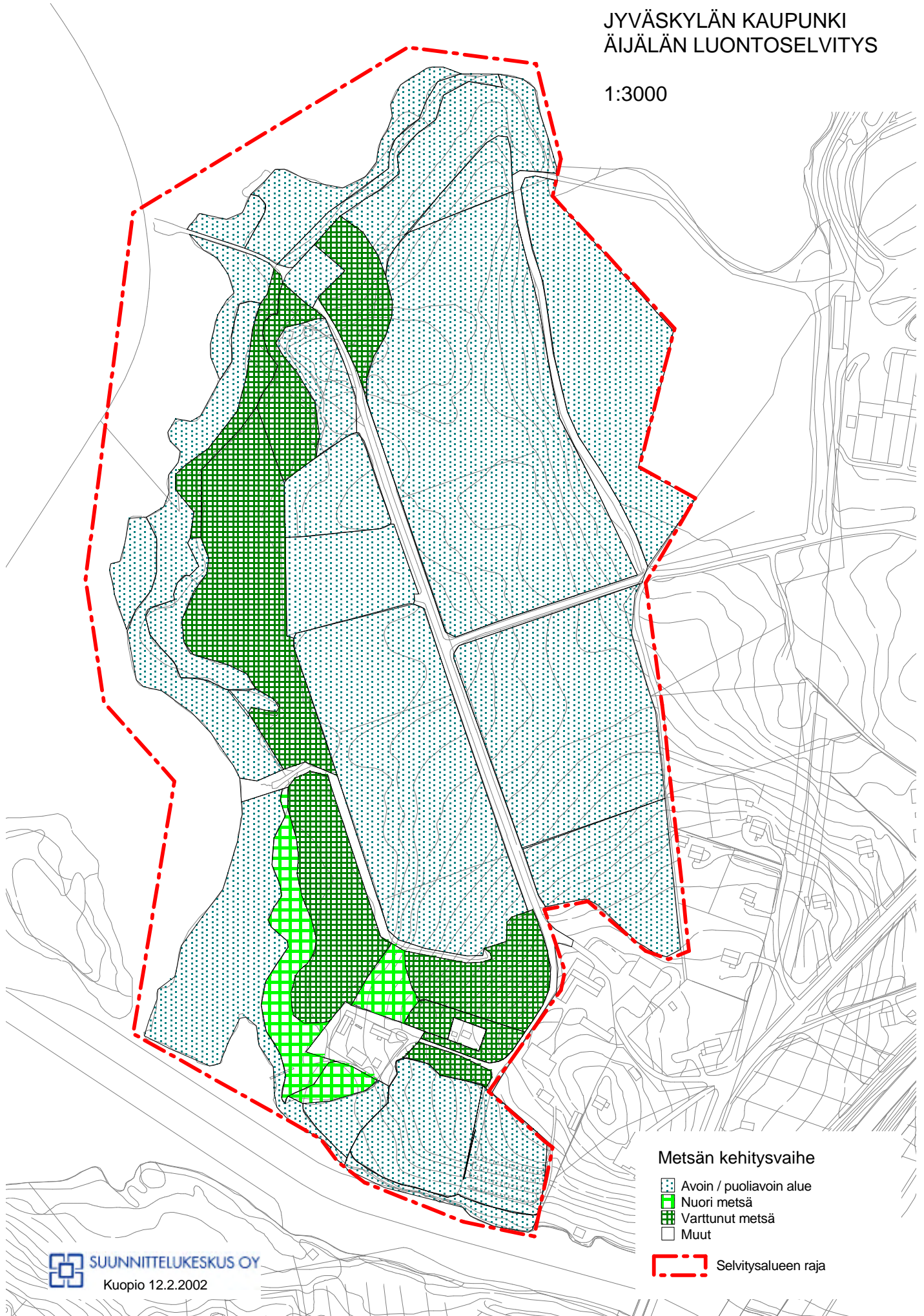
JYVÄSKYLÄN KAUPUNKI
ÄIJÄLÄN LUONTOSELVITYS

1:3000

JYVÄSKYLÄN KAUPUNKI
ÄIJÄLÄN LUONTOSELVITYS

1:3000

1:3000

